

In memoriam William Penn

1915 – 2004

Tekst van de rede ter gedachtenis van prof.dr. William Penn, tijdens de crematieplechtigheid in Tilburg op 14 februari 2004

Zeer geachte familie Penn, geachte aanwezigen,

Velen van de oud-leerlingen en oud-medewerkers van prof. Penn wisten al geruime tijd van de achteruitgang van zijn gezondheid. Een man die bijna nooit over gezondheidsproblemen klaagde had ineens een dodelijke ziekte. Vandaag zijn wij bijeengekomen om afscheid te nemen van professor dr. William Penn. Graag zou ik samen met u in de tijd teruggaan.

Begin 1955 vroeg de procurator Van der Werf aan William Penn de voorlopige röntgenafdeling in het nieuwe gebouw van het Radboud Ziekenhuis in Nijmegen te plannen. Wat was het antwoord van Penn: "Dat moet je vragen aan de man die ermee werken moet." Antwoord van Van der Werf: "Ja, maar die hebben we nog niet."

William Penn was toen 40 jaar oud en sinds 1947 als röntgenoloog aan het Canisius-Ziekenhuis in Nijmegen verbonden. Hij had een goede opleiding tot radioloog gevolgd in Den Haag bij Sassen en in het Radiotherapeutisch Centrum in Rotterdam bij Den Hoed. – Om het kort te houden: William Penn werd op 1 september 1956 hoofd van de op te richten röntgenafdeling van het Radboud Ziekenhuis. In het A-gebouw begon hij met vier laboranten en drie onderzoekkamers. Toen hij in 1982 afscheid nam werkten op de afdeling tien radiologen (waarvan drie hoogleraren), 14 arts-assistenten, 60 radiologisch laboranten en 40 administratief medewerkers. 80.000 patiënten werden jaarlijks in 30 onderzoekkamers onderzocht.

Tussen 1956 en 1982, dus in een tijdperk van 25 jaar, manifesteerde zich de pioniersgeest van William Penn. Omdat hij als enige van de afdelingshoofden geen hoogleraar was, moest hij soms harder vechten voor zijn afdeling. In die periode dachten internisten en pediaters de röntgenologie beter te kennen dan de radiologen. Om de afdeling verder op te bouwen en te versterken, zowel naar binnen als naar buiten, moest hij duidelijk leiderschap tonen. Bij een constant groeiend aantal medewerkers en bij uiteenlopende interessen was het instituut slechts met stevige hand te leiden.

De aandacht van William Penn ging uit naar patiëntenzorg, opleiding van radiologen en radiologisch laboranten, naar onderwijs aan studenten en onderzoek. Enkele onderdelen konden zich pas ontwikkelen met de opbouw van de staf in de jaren zeventig. Zijn idee was dat in een ziekenhuis – ook in een academisch ziekenhuis – de patiëntenzorg op de eerste plaats moest staan. Voor goede patiëntenzorg heb je goede medewerkers nodig; dat zijn vooral radiologen en radiologisch laboranten. Hij beschouwde de laborante als belangrijkste partner van de radioloog. Zo is het niet verwonderlijk dat hij toen al grote eisen stelde aan de vooropleiding en opleiding van de laboranten. Bij de sollicitatie

voor de laborantenopleiding was niet alleen de algemene ontwikkeling van belang, maar moesten de dames er ook goed uitzien.

Samen met prof. Van der Plaats in Maastricht, een ander enorm belangrijke man voor de ontwikkeling van de radiologie, zorgde hij ook landelijk voor een zeer goede opleiding. Internationaal gezien stond de opleiding voor laboranten in Nederland aan de top. De Nederlandse Vereniging voor Radiologisch Laboranten heeft hem voor zijn verdiensten het erelidmaatschap verleend, de NVvR de erelegpenning en het erelidmaatschap.

Hoe leidde William Penn de assistenten op? Penn was lang de enige radioloog op de afdeling. De overdracht van informatie en ervaring van de al iets gevorderde assistent naar de jongere collega was relatief effectief. De oudere assistent kon zo ook bewijzen wat hij al had geleerd. Dit systeem van overdracht was mogelijk door de indeling in stages.

In de jaren zestig waren niet veel radiologen bereid een duidelijk slechter betaalde functie in een academisch ziekenhuis aan te nemen. Penn was pragmatisch: hij nam tijdens een congres contact op met een radioloog in toenmalig Tsjecho-Slowakije en maakte een afspraak over stages van radiologen in Nijmegen. Enkele jaren waren prominente radiologen uit de CSSR in Nijmegen, zoals Rösch en Kolar. Ze hielpen bij de opleiding van assistenten en konden daarvoor waardevolle gulden mee naar huis nemen. Ze leerden nieuwe apparatuur en technieken kennen en spijkerden hun vakliteratuur bij, die in hun land nauwelijks toegankelijk was. De naam William Penn is nog steeds in Tsjechië bekend.

William Penn zelf heeft naast zijn werkzaamheden als hoofd en radioloog in 1967 zijn proefschrift afgerond. In 1970 werd hij tot eerste hoogleraar in de radiodiagnostiek van de medische faculteit in Nijmegen benoemd.

Voor de opbouw van een meer definitieve staf nam hij contact op met het buitenland. Zo hebben wij elkaar leren kennen. In de jaren zeventig was het niet vanzelfsprekend een Duitser in de staf op te nemen. Prof. Penn deed het wel. Überhaupt had hij zeer goede contacten met buitenlandse radiologen en radiologische afdelingen. Hij kreeg daarvoor onderscheidingen van de Nordrhein-Westfälische Röntgengesellschaft en de Duitse en de Tsjecho-Slowaakse Röntgengesellschaft. Van de AER kreeg hij de Boris Rajewsky-medaille uitgereikt.

William Penn was zeer in techniek geïnteresseerd. De afdeling Radiologie was al vroeg voorzien van videorecorder, BV, cinematografie, ontwikkelmachine en 70 mm-camera. De betekenis van de computer voor de radiologie had hij snel ingezien. Hij experimenteerde al in de jaren zeventig met geautomatiseerde verslaggeving en met spraakherkenning voor verslaggeving. Hij zat daarvoor in internationale organisaties en organiseerde diverse congressen en symposia. Deze werden tot in de kleinste details gepland. Zijn kennis van talen en zijn talent vrij te spreken kwamen daarbij goed uit. Als leerling van het jezuïetenbolwerk, het St. Canisius College in Nijmegen, was hij naast de oude talen het Engels, Frans en Duits machtig.

In Nijmegen organiseerde hij enkele zeer geslaagde symposia samen met de Nordrhein-Westfälische Röntgengesellschaft en enkele voor de Nederlandse Vereniging voor Radiologie.

In 1974 initieerde hij het proefproject Bevolkingsonderzoek Borstkanker, dat Jan Hendriks, prof. Holland en prof. Verbeek tot grote internationale erkenning hebben gebracht.

Ik wil heel kort terugkomen op de assistentenopleiding. De refereeravonden, waar assistenten een door hun zelf gekozen onderwerp uitwerkten en verdiepten, waren van een hoog niveau. Sommige voordrachten werden ook voor een groter publiek gebracht of vonden een plaats in een tijdschrift. De zgn. demonstratieavonden waren zeer nuttig en educatief. De jaarlijkse Radiologendagen hebben de arts-assistenten en de radiologen van de ziekenhuizen bij elkaar gebracht. Goede discussies ontstonden zo en soms ook associaties. Zevenenzeventig door William Penn opgeleide radiologen vestigden zich in ziekenhuizen in alle uithoeken van Nederland.

De beginfase van de stafopbouw was niet altijd makkelijk. William Penn moest eraan wennen dat naast hem nog andere radiologen werkten. Wel werden de opkomende problemen altijd besproken. In discussies stond hij open voor alles, en de besluiten werden dan door alle stafleden solidair uitgevoerd. Alles stond ten dienste van de afdeling.

Om op academisch niveau met andere klinische afdelingen samen te werken was hij voorstander van subspecialisatie volgens organen en niet volgens technieken. Een wijze visie!

Toen de stafopbouw afgerond was, kon William Penn tijd investeren in het hoofdredacteurschap van 'Diagnostic Imaging', dat hij door zijn kritisch vermogen en door het aantrekken van vakmensen ter beoordeling van manuscripten tot grote erkenning bracht. In 1982

werd hem ter gelegenheid van zijn afscheid een liber amicorum aangeboden. Een groot aantal van (oud-)leerlingen leverde daarvoor bijdragen uit diverse gebieden van de radiologie.

William Penn liet een goed gestructureerde afdeling achter, die niet alleen in Nederland prestige heeft verworven. Hij was van plan ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de afdeling Radiologie in 2006 een boek over de ontwikkeling van de afdeling te publiceren. Tot enkele weken voor zijn overlijden heeft hij daaraan gewerkt en vragen van de redactie beantwoord.

In de laatste jaren van zijn leven werd William Penn milder. Tijdens een lunch met oud-medewerkers in zijn woning excuseerde hij zich met een glimlach voor zijn soms autoritair gedrag. Het was in het belang van de afdeling noodzakelijk geweest. Terugkijkend is deze bijeenkomst een soort afscheid geweest.

Veel hoogleraren uit de beginperiode van het Academisch Ziekenhuis Sint Radboud zijn al heengegaan. Veel radiologen uit de naoorlogse opbouwperiode zijn niet meer onder ons. Nu ook professor Penn.

Wij nemen afscheid van een markante persoonlijkheid, een pionier in zijn vak. Hij was voor ons een zeer gewaardeerd en gerespecteerd afdelingshoofd, een goede collega en een vriend.

Gerd Rosenbusch

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.